

Vier prominente Europese kranten, allen lid van de *European Alliance of Newspaper Leaders (LENA)*, bundelden met de steun van het *European Programme of Integration and Migration (EPIM)* en de Koning Boudewijnstichting hun krachten om het lot van niet-begeleide minderjarige vluchtelingen in vier Europese landen te onderzoeken:
Italië, Griekenland, Duitsland en België.

Geschreven door Paolo Brera, *La Repubblica*

**In België krijgt elke niet-begeleide minderjarige vluchteling hulp van een voogd
(28/10/2016)**

Andere landen kunnen nog veel leren van België als het over de opvang van minderjarigen gaat. Ons grootschalige onderzoek in het spoor van de niet-begeleide minderjarigen in Europa.

Net als Romulus en Remus met de Tiber en de wolvin moeten ook deze uit het water geredde kinderen zien te overleven tussen de wolven. En net als Rhea Silvia, de vestaalse maagd die vermoord werd omdat ze, na te zijn verkracht door de god Mars, de toekomstige stichters van Rome ter wereld bracht, maken ook hun ouders tragische toestanden mee. Khorched, een knappe jongen met een vriendelijke blik en de lichaamsbouw van een bokser, werd gered door zijn moeder. Ze verstopte hem voor zijn vader, lid van de taliban, voor ook hij, net als zijn broer, spoorloos zou verdwijnen. “Hij nam me mee naar een medresse, een Koranschool. Daar leerden ze me bidden en toonden me hoe ik mezelf moest opblazen met een bommengordel. Mama bracht me naar de buurman en smeekte hem de smokkelaars te betalen om me zo ver mogelijk weg te brengen”, legt hij uit. Hij was toen 12 jaar. Nu is hij 18. Hij heeft werk gevonden en over enkele dagen wordt zijn dochtertje geboren.

Wie zijn ze?

Zijn verhaal, net als dat van de 9-jarige Lision, die in België aankwam net voor de aanslagen op de luchthaven en in de metro en op die vreselijke dag met een bange blik in zijn ogen uitriep “zit de taliban hier ook?”, kan ons misschien doen inzien wie ze zijn, deze kinderen die in hun eentje aan land komen aan de Europese kusten terwijl wij vertederd en tegelijk verschrikt toekijken. We herinneren ons allemaal nog de 17-jarige Riaz Khan Ahmadzai, die zich met uitpuilende ogen tot martelaar uitriep en toen vijf mensen aanviel met een bijl aan boord van een trein op de lijn Treuchtlingen-Würzburg in Duitsland. Ook hij was een “niet-begeleide minderjarige”. Maar misschien moeten we ons vooral jongens als Amin herinneren, die niet gespaard werden door de oorlog, kwaad en agressief als in het nauw gedreven katten, maar die hier in Brussel toch opengebloeid zijn, zoals de bloemen die de lente kleur geven in Vlaanderen. Vandaag heeft Amin zijn diploma behaald en hij volgt nu een master tot burgerlijk ingenieur. Amin is een gelukkig man, iemand die niets liever wil dan een bijdrage leveren en geen probleem meer vormt.

“Ik ben in 2011 uit Jalalabad vertrokken,” vertelt Khorched in een kamertje van Mentor Escale, een ngo die minderjarige vluchtelingen opvangt en hen helpt om op te groeien tot zelfstandige volwassenen voor ze in de steek worden gelaten door het – nochtans solide – Belgische systeem voor sociale bijstand, “en ik wist niet goed wat er aan de hand was. Ik was nooit naar school geweest, want papa wilde dat niet, maar op een dag zei hij tegen mama dat ik nu groot was en dat het tijd was om naar school te gaan. We wisten niet wat een taliban was. Hij vertrouwde me toe aan een andere taliban, die me oppikte in zijn bestelwagentje en vol lof was voor mijn vader: ‘Goed dat je hem hebt meegebracht, heel goed’, zei hij. Mijn vader en de taliban namen me mee naar Chenury, een dorpje in de bergen. Ze droegen allemaal lange, witte gewaden en overal zag je wapens.”

In de medresse, de Koranschool: “We moesten de hele dag bidden en onder het bidden leerden ze ons hoe we onszelf moesten opblazen. Ik sliep op de grond met vier andere jongens en zodra de zon opkwam, moesten we de Koran opzeggen. Ze vertelden ons dat we de jihad, de heilige oorlog, moesten voeren en de Amerikanen verjagen. Op een dag namen ze een van de vier jongens mee. Hij moest een gewaad met een bommengordel aandoen en hij is nooit meer teruggekomen.”

“Als je niet betaalt, snij ik je oren en neus af”

Uit die situatie is Khorched ontsnapt en dat was niet eenvoudig. Het was ook niet eenvoudig om te beseffen dat hij recht had op een ander leven: “Om de drie of vier maanden mochten we enkele dagen naar huis. Mama vroeg hoe het met me ging en ik zei altijd dat alles goed was, maar op een dag vertelde ik haar het verhaal van de bommen en toen begreep mama wat er aan de hand was. Mijn broer van rond de twintig was enkele jaren eerder verdwenen.” Die dag schonk Khorcheds moeder hem de kans op een nieuw leven. “Ze nam me mee naar een buurman, die me toevertrouwde aan een man ...” Zijn verhaal is een heel boek, geen artikel in een krant: de koude, de grenzen, Iran, het zien van de lichtjes die de dorpen ’s nachts verlichten, de sneeuw, de laadbakken met veertig mensen in waar je niet kan ademen, de arme oude man die stierf van de honger op zijn ezel, het huis in Turkije en de bedreigingen aan het adres van een tweeling, zijn reisgezellen, die geen betaald “ticket” hadden: “Jij wel. Jij niet. Als je niet betaalt, snij ik je oren en neus af.”

Al die drenkelingen, de angst om te sterven op zee als de golven ons doen omslaan en we ons vastklampen aan een boomstam. Eindelijk, Griekenland. “Acht maanden in Athene, dan Patras”, de gemiste kans om aan boord te gaan van een schip, verstopt in de vuilnisbak, en, tot slot, een mogelijk fatale rit, vastgeklampt aan het staal onder de laadbak van een vrachtwagen. Aankomst in Italië. “Spring zodra hij stopt als je de haven uit bent, hadden ze gezegd. Maar hij stopte niet en ik kon het niet meer houden. Ik ben dan hard tegen de onderkant van de vrachtwagen beginnen te kloppen zodat hij me hoorde en hij is komen kijken. De chauffeur was razend en sloeg me, maar ik kon ontsnappen.” De trein op en dan: “In Parijs heb ik jongeren ontmoet die naar België wilden gaan. Ze zeiden dat het hier goed was en ik ben met hen meegegaan.”

België zou de andere landen nog veel kunnen leren.

In Brussel werd hij opvangen door het sociale netwerk dat dit kleine landje, getroffen door terrorisme, had opgebouwd (en gelukkig blijft verbeteren) voor de kinderen die aankomen zonder

hun ouders. Ondanks de enorme stedenbouwkundige fouten die in het verleden begaan werden (zoals de gruwelijke gettovorming van de allochtonen van de tweede generatie in geïslamiseerde wijken zoals in Molenbeek, waar de jihadisten woonden die een bloedbad aanrichtten in Parijs) en zelfs hoewel discriminatie (op het vlak van tewerkstelling bijvoorbeeld) dagelijkse kost is, zou België de andere landen nog veel kunnen leren over de opvang van minderjarigen.

“Binnen zes weken,” vertelt Jean-Pierre Luxen, directeur van Fedasil, het federaal agentschap dat de asielaanvragen beheert, “bieden wij alle minderjarigen toegang tot onderwijs, zelfs degenen die nog nooit naar school zijn gegaan. We bieden hen een slaapplek, geneesmiddelen, psychologische begeleiding, rechtsbijstand en een opleiding. We vangen hen op in speciale klassen om hen Frans of Vlaams te leren en na een jaar mogen ze naar de gewone klas. Elke niet-begeleide minderjarige krijgt een voogd toegewezen, die zich bezighoudt met zijn opvoeding en helpt als er problemen zijn.” Elke voogd moet eerst een opleiding van twee maanden volgen: “De zus van mijn vrouw is ook voogdes geworden”, voegt dhr. Luxen nog toe. De voogd moet ook helpen als er problemen zijn en de jongere voor het gerecht moet verschijnen. “Dat is jammer genoeg geen uitzondering. Problemen met de politie in het weekend komen naar onze zin bijvoorbeeld veel te vaak voor.” Het zijn woestijnbloemen, hun doornen moeten met zachtheid en kennis van zaken behandeld worden. Daarom vormen de opleiding, de beschikbaarheid en de menselijke en professionele aanpak van de voogden de fundamenten van het systeem. Veel kinderen staan er immers alleen voor binnen een systeem dat hen zo snel mogelijk in de richting van zelfstandigheid probeert te duwen, met de hulp van voogden voor wie dit werk een zoveelste blad in een papieren rompslomp is.

Piek in cijfers

De piek in de cijfers tijdens de crisis vorig jaar stelde het systeem enorm op de proef. In december werd een recordaantal immigranten geregistreerd, aangekomen en opgevangen enkele maanden na de massale uittocht via de Balkanroute. 725 kinderen kwamen alleen aan. Daarna volgde het akkoord over de vluchtelingenstromen met Turkije en sindsdien blijven de cijfers dalen: 201 kinderen in januari, 64 in mei, 43 in augustus ...

Het Belgische systeem heeft de opvang opgesplitst in drie fasen. De eerste fase, “observatie en oriëntatie”, duurt slechts enkele weken en is bedoeld om het kind te identificeren, de omstandigheden te evalueren waarin het kind zich bevindt en het door te verwijzen naar de best beschikbare oplossing. In een tweede fase wordt het kind doorverwezen naar een gespecialiseerd centrum, als het heel jong is of ernstige problemen heeft, of naar een collectief opvangcentrum. In deze centra mogen ze vrij komen en gaan, maar er wordt hen wel gevraagd om zich aan de collectieve regels te houden onder het min of meer strikte en efficiënte toezicht van volwassen opvoeders voor een verblijf “van maximaal zes maanden, tenzij in specifieke situaties”. De derde fase moet nog worden ingevoerd: hier worden de kinderen aangespoord om op eigen benen te staan. Op dit ogenblik gebeurt dat nog vooral in de vorm van een trap onder hun achterste: een cheque van zo’n 800 euro per maand om de huur te betalen en zich alleen zien te redden, tot de leeftijd van 18 jaar en tot ze het statuut van vluchteling toegekend krijgen. Kunt u zich voorstellen dat uw 16-jarige zoon of dochter zich alleen moet zien te redden in een vreemd land, waar de gewoontes dag en nacht verschillen van hun eigen gewoontes en ze zelfs de taal niet spreken? Toch hebben deze kinderen geen andere keuze. En als ze meerderjarig worden en hun

asielaanvraag geweigerd wordt, staan ze voor de keuze: onderduiken in de illegaliteit of terugkeren naar hun thuisland, met de hulp van sociale diensten die hen een kleine som geld geven om de arbeidsmarkt te betreden.

Om het effect van de “trap onder het achterste” tegen te gaan, maken rijke stichtingen zoals de Koning Boudewijnstichting, die alleen in naam verbonden is met de koninklijke familie, enorm veel geld vrij om niet-begeleide kinderen te helpen. Deze instellingen hopen dat de kinderen zo kunnen uitgroeien tot een echte aanwinst, zoals ingenieur Amin, en niet tot een probleem dat opgelost wordt door gevangenis en clandestiene moskeeën. Verenigingen zoals Mentor Escale en Minor Ndako zijn mooie voorbeelden van gemeenschappen waar Europa zich van zijn mooiste kant laat zien. De eerste vereniging is een ontmoetingsplaats waar jongens en meisjes informatie krijgen over de huidige situatie en vooruitkijken naar de toekomst: als de Belgen al moeilijk wijs worden uit de woningsubsidies en de administratieve rompslomp, wat moet dat dan niet zijn voor een kleine Afghaanse jongen (verreweg het sterkst vertegenwoordigde land in België dit jaar, gevolgd door Guinea, Somalië en Marokko).

De vereniging toont ook de weg doorheen de bureaucratie om financiële steun aan te vragen bij de sociale diensten, een dokter te vinden, te leren een budget te beheren, aan sport te doen of een instrument te leren. Je moet hen gewoon zien dansen in de woonkamer in een zee van lachende gezichten of in de weer zien met inktvis en specerijen die sudderen in de kookpot en je begrijpt meteen het grote verschil met overheidscentra, zoals het Klein Kasteeltje, het reusachtige gebouw beheerd door Fedasil waar tot 900 mensen worden opgevangen op de oevers van het kanaal met aan de overkant het centrum van Molenbeek, waar families zo goed mogelijk gescheiden worden gehouden van alleenstaanden en niet-begeleide kinderen. Na de eerste fase worden echter alleen de moeilijkste gevallen doorgestuurd naar uitstekende structuren zoals Mentor Escale, dat af en toe een “week van de burgerzin” organiseert waarin de kinderen leren over “culturele verschillen, rechten en plichten, huishouding en transport, school, gevolgd door een stadspel: interessante plaatsen vinden en ontdekken”. En dan, de derde fase: de kinderen leren om zich te redden, maar met de hulp van ngo's die grotendeels gefinancierd worden door stichtingen vinden ze ook een gezin dat een eindje met hen meegaat tot ze helemaal op eigen benen kunnen staan. Belgische burgers, Europese burgers.